

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 17 (60)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

ББК 74.20

О - 59

УДК 37

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр.:наук. зап. Рівнен. держ. гуман. ун-ту. Вип. 17 (60) / Рівнен. держ. гуман. ун-т; [редкол.: В.В.Вербець, М.С.Янцур, І.Д.Бех та ін.]. — Рівне: РДГУ, 2017. — 332 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем гуманітарної парадигми сучасної освіти, дидактики новітньої школи, соціалізації та ресоціалізації в освітньому просторі, компетентнісної підготовки педагога та використання інноваційних освітніх технологій у дошкільній, загальноосвітній, професійній і вищій освіті.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів, вчителів, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романишина Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 29.06.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

профессиональная компетентность воспитателя детей дошкольного возраста, превентивная компетентность, профессиональная подготовка.

O.A. KONONCHUK. COMPETENCE COMPONENT IN THE TRAINING OF PRE-SCHOOL EDUCATION EXPERTS AS A CONDITION WARNING AGGRESSIVE BEHAVIOR PRESCHOOLERS

In the article, on the basis of psycho-pedagogical researches, identifies and describes the problem of the necessity of professional training of future teachers to the prevention of aggressive behavior of preschool children. The importance of the formation of his professional competence as a condition for the prevention of aggressive behavior of preschool children. In the structure of professional competence of future teachers DOE selected a preventive component and defines its essence. Is characterized by separate semantic components of the preventive competence of educators DOE. The interrelation of preventive competence of future specialists with the success of the prevention of antisocial behavior in preschoolers. Presented by the separate groups of professional skills of the teacher in implementing preventive activities and stages of formation of professional competence of future specialists in conditions of the UNIVERSITY.

Key words: *aggressive behavior, preschool children, preventive education, professional competence of the teacher of preschool children, preventive expertise, professional training.*

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. В.М. Руденко.
Одержано редакцією 22.05.2017 р.

УДК: 378.159.964.21:008 – 057.875

Н.М. РУДЕНКО

ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СПЕЦКУРСУ «КОНФЛІКТИ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ»

Надається визначення поняття «конфліктологічна культура», «конфліктологічна компетентність» «конфліктологічна грамотність». Розглядаються структура та рівні сформованості конфліктологічної культури фахівця. Представлено зміст спецкурсу «Конфлікти в дитячому віці», якій сприяє формуванню конфліктологічної культури майбутніх вихователів.

Ключові слова: *конфлікти, педагогічна конфліктологія, конфліктологічна культура, конфліктологічна компетентність, конфліктологічна грамотність.*

Конфліктологічна культура є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. По-перше, сучасні соціально-економічні умови підвищують конфліктність нашого суспільства, конфлікти пронизують усі сфери життя людини, тому необхідно бути готовим гідно попереджати й долати їх у повсякденному житті. По-друге, працівники дошкільної освіти у рамках виконання своїх функціональних обов'язків перебувають у процесі постійного опосередкованого або безпосереднього міжособистісного спілкування. При цьому нерідко виникають нестандартні, інколи конфліктні, ситуації, які потребують миттєвого вирішення.

Поряд із цим керівники дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) відмічають, що не завжди випускники вищої школи, опиняючись в реальному професійному середовищі, готові до здійснення конструктивної поведінки в конфлікті. Самі випускники також зазначають, що відчувають певний дефіцит конфліктологічних знань, умінь; інколи у конфліктних ситуаціях вони відчувають розгубленість й не знають як правильно себе в них поводити. Все це обумовлює особливу важливість конфліктологічної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта».

Теоретичним питанням конфліктологічної компетентності та культури присвячена значна кількість сучасних наукових досліджень (О. Денисова, В. Зазикіна, Г. Козирева, Л. Мітіної, Л. Петровської, І. Почекаєвої, Н. Самсонової, О. Щербакової та інших).

Досліджуючи праці вчених, які займаються проблемою підготовки особистості до взаємодії в конфліктних ситуаціях та середовищі, слід зазначити застосування різної термінології – «конфліктологічна компетентність», «конфліктологічна компетентність», «конфліктологічна грамотність», «конфліктологічна готовність», «конфліктологічна культура особистості», «конфліктологічна культура фахівця» тощо.

Так, наприклад, О. Щербакова [7] розрізняє поняття «конфліктологічна культура особистості» і «конфліктологічна культура фахівця». Перше вона пов'язує з прагненням та дмінням особистості попереджати й долати соціальні конфлікти, друге розглядається відносно поведінки особистості в конфліктогенному професійному середовищі. О. Щербакова [7], підкреслюючи рівні конфліктологічної підготовки, відокремлює у якості базового, нижчого рівня останньої, конфліктологічну грамотність, що характеризується знаннями й інтуїтивною, неусвідомленою поведінкою, яка базується на життєвому досвіді індивіду. Конфліктна грамотність особистості формується як результат її виховання у сім'ї, впливу оточення, у якому вона розвивається, прикладів поведінки батьків тощо.

Другим рівнем дослідниця відокремлює конфліктологічну компетентність як систему наукових знань про конфлікти та умінь цілеспрямовано керувати ними. Досягнення другого рівня конфліктологічної підготовки можливе лише в результаті цілеспрямованого формування.

Найвищим рівнем є сформованість конфліктологічної культури особистості. Ця комплексна якість людини забезпечує конструктивне розв'язання проблем, які виникають в процесі взаємодії особистостей, і складається з багатьох компонентів: культури ціннісної сфери особистості; культури мислення; культури почуттів; комунікативної культури; поведінкової культури.

С. Александрова вважає, що конфліктологічна культура є найвищим рівнем підготовленості до поведінки у конфліктних ситуаціях, середовищі. Вона включає в себе не лише знання про конфлікти, стратегії їх попередження й подолання, а й уміння їх застосовувати відповідно до конфліктних ситуацій, передбачає наявність в індивіда сформованих особистісних якостей (толерантність, емоційна стійкість, стресостійкість, моральність тощо), але, на відміну від конфліктологічної компетентності, ще й передбачає формування певної ціннісної сфери, внутрішнє прийняття норм поведінки у конфлікті [2].

Н. Самсонова [6] у структурі конфліктологічної культури відокремлює:

- конфліктологічну компетенцію як базові знання про конфлікти та його прояви, що слугує інформаційною базою для прийняття рішень щодо вибору тієї чи іншої поведінки в конкретній конфліктній ситуації;
- конфліктологічну готовність фахівця - усвідомлення важливості попередження та подолання конфлікту, уміння обирати оптимальну стратегію поведінки, здатність керувати власним емоційним станом, проявляючи толерантність, емоційну стійкість та стресостійкість;
- конфліктологічна компетентність як система конфліктологічних умінь щодо розв'язання конфліктологічних завдань.

Серед зазначених структурних компонентів конфліктологічної культури вважаємо найбільш ємним конфліктологічну компетентність, адже певна компетентність може сформуватися лише у особистості, яка володіє компетенцією з відповідного питання. Дотримуємося думки, що компетентність є інтегрованою якістю, складниками якої є сукупність певних знань, умінь, низка особистісних якостей і психологічних характеристик фахівця.

Розглядаючи конфліктологічну компетентність майбутнього фахівця як складну систему, Л. Ярослав відокремлює п'ять взаємопов'язаних компонентів: когнітивний (система наукових знань про різні аспекти конфлікту); мотиваційний (спрямованість особистості на конструктивне вирішення конфлікту); емоційно-вольовий (визначає здатність особистості до свідомого управління своїм емоційно-вольовим станом в конфліктних та передконфліктних ситуаціях); рефлексивний (здатність особистості до дослідження власного психологічного потенціалу й опонента); поведінковий (володіння стратегіями поведінки в конфлікті і адекватне їх використання) [8].

Формування конфліктологічної культури зумовлено використанням адекватних методів та технологій навчання, які дозволяють особистості «будувати» свої знання, активно і творчо користуватися ними у житті як своїм надбанням для формування особистості [4].

З метою формування конфліктологічної культури майбутніх вихователів ДНЗ на кафедрі педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) РДГУ було запроваджено дисципліну «Конфлікти в дитячому віці», яка передбачає 20 годин лекційного курсу і 20 годин практичних занять.

Метою викладання спецкурсу є знайомство з феноменологією конфліктної взаємодії, ефективними психолого-педагогічними засобами вирішення конфліктів в педагогічному процесі, методами аналізу і профілактики конфліктів в системі «дитина – дорослий», «дитина – дитина».

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- аналіз основних теоретичних напрямів вивчення конфлікту;
- ознайомлення з загальною теорією конфлікту;
- розгляд психологічних характеристик різних типів конфліктів;
- орієнтування студентів у методах аналізу та подолання конфліктів у педагогічному процесі;
- ознайомлення зі шляхами профілактики конфліктів в системі «дитина – дорослий», «дитина – дитина»;
- ознайомлення з методиками дослідження конфліктогенів.

У процесі засвоєння матеріалу спецкурсу студенти знайомляться з:

- місцем і роллю конфліктології в системі наук;
- зв'язками конфліктології з іншими науковими галузями та дисциплінами;
- основними підходами до вивчення конфліктів в педагогічному процесі;
- основними теоретико-методологічними проблемами сучасної педагогічної конфліктології,
- особливостями динаміки педагогічних конфліктів; видами, причинами та шляхами подолання педагогічних конфліктів;
- методами діагностики конфліктної взаємодії.

На лекційних заняттях студентам наголошується, що сучасна педагогічна конфліктологія – це окрема область наукового знання. У неї свій предмет вивчення – соціальна природа, причини, динаміка, шляхи, методи, засоби попередження і врегулювання педагогічних конфліктів [1, 3, 4, 5].

Особлива увага на заняттях зі спецкурсу приділяється проблематиці конфліктів в дитячому віці. Розглядаються наступні теоретичні питання:

1. Поняття «педагогічний конфлікт».
2. Методика аналізу конфлікту між дітьми дошкільного віку.
3. Корекція конфліктної взаємодії серед дітей дошкільного віку в ДНЗ.
4. Корекційно-розвивальна і консультативна робота з педагогічним колективом ДНЗ, дітьми та їх батьками щодо подолання конфліктів.

На заняттях спецкурсу підкреслюється безперечна прикладна спрямованість конфліктології разом з її теоретичним значенням. Ця галузь науки реально допомагає розпізнавати конфлікти, вживати належні заходи для їх профілактики і вирішення. Вона дає можливість краще орієнтуватися в складнощах соціального життя, шукати оптимальні рішення в конфліктних ситуаціях, знаходити найбільш ефективні способи впливу на поведінку людей, так чи інакше залучених в конфліктне протистояння.

На практичних заняттях студентам пропонується прийняти участь в соціально-психологічному тренінгу як

засобу підвищення рівня конфліктологічної культури студентів.

Соціально-психологічний тренінг – один з методів активного навчання і психологічного впливу, здійснюваного у процесі інтенсивної групової взаємодії і спрямованого на підвищення компетентності в сфері спілкування, в якому загальний принцип активності доповнюється принципом рефлексії над власною поведінкою і поведінкою інших учасників групи. Основною метою авторського тренінгу є навчання конструктивним способам виходу з конфліктних ситуацій [5]. Основними завданнями виступають: навчання адекватному вираженню своїх почуттів без конфліктів і насилля; розвиток соціальної сприйнятливості, соціальної уяви, довіри, уміння вислуховувати іншу людину, здатність до емпатії, співпереживання; розвиток комунікативних навичок, які зміцнюють соціальні зв'язки; навчання міжкультурному розумінню і толерантній поведінці в міжетичних стосунках.

В результаті участі в тренінгу студенти навчаються оптимально виходити з конфлікту, вираженню своїх переживань без агресії; у них розвиваються комунікативні вміння та навички.

Таким чином, сьогодні вже нікому не потрібно доводити, що проблематика, пов'язана з вивченням конфліктів, має право на існування. Ми виявилися невідгодовані ні до конфліктів на макрорівні, ні до конфліктів на мікрорівні. Адже конфлікти в ХХ столітті стали основною причиною загибелі людей. Дві світові війни, більше 200 великомасштабних воїн, локальні військові конфлікти, озброєна боротьба за владу, вбивства, самогубства – усі ці види конфліктів за дуже приблизною оцінкою призвели до загибелі в ХХ столітті до 300 млн. людських життів.

Конфлікти в організаціях нерідко впливають на якість їх діяльності. Конфлікти в ДНЗ, школі дезорганізують, іноді, увесь навчально-виховний процес. Згода в сім'ї та з самим собою виступає найважливішою умовою щасливого життя кожної людини. Усе це говорить про вирішальну роль конфліктів в житті окремої людини, сім'ї, ДНЗ, школи, організації, держави. Можливо, ХХІ століття поставить людство перед альтернативою: або він стане століттям конфліктології, або він буде останнім століттям в історії цивілізації [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Анцупов А.Я. Конфликтология: учебник для ВУЗов./ А.Я. Анцупов, А.И. Шипилов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 551 с.
2. Александрова С.А. Проблема формирования конфликтологической культуры студентов туристских специальностей / С.А. Александрова // Вісник Луганського НУ ім. Т.Г. Шевченка. – 2012. – № 4. – С. 5-9.
3. Гришина Н.В. Психология конфликта / Н.В. Гришина. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 464 с.
4. Дуткевич Т.В. Конфликтология з основами психології управління / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 456 с.
5. Руденко Н.Н. Введение в педагогическую конфликтологию / Н.Н. Руденко, В.Н. Руденко, О.В. Гукаленко, О.И. Шишкина, А.И. Шишкина. – Бендеры: Полиграфист, 2002. – 76 с.
6. Самсонова Н.В. Конфликтологическая культура специалиста и технология ее формирования в системе вузовского образования: монография [Текст] / Н.В. Самсонова. – Калининград: КГУ, 2002. – 148 с.
7. Щербак О.И. Формирование и развитие понятия «конфликтологическая культура личности» в теории и практике современной конфликтологии [Текст] / О.И. Щербак // Проблемы современного образования. – 2010. – № 2. – С. 23-26.
8. Ярослав Л. Психологічний аналіз структури конфліктологічної компетентності майбутнього вчителя [Текст] / Л. Ярослав // ВІСНИК НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2010. – №1. – С. 56-62.

REFERENCES

1. Ancupov A.Ja. Konfliktologija: uchenik dlja vuzov / A.Ja. Ancupov, A.I. Shipilov. – M.: JuNITI, 2000. – 551 s.
2. Aleksandrova S.A. Problema formuvannja konfliktologichnoji kul'tury` studentiv tury'sts'k'x special`nostej / S.A. Aleksandrova // Visny`k Lugan`s'kogo NU`tetu im. T.G. Shevchenka. – 2012.– № 4.– S. 5-9.
3. Grishina N.V. Psihologija konflikta / N.V. Grishina. – SPb.: Izd-vo «Piter», 2000. – 464 s.
4. Dutkevych T.V. Konfliktologija z osnovamy` psy`xologiyi upravlinnja / T.V. Dutkevych. – K.: Centr navchal`noji literatury`, 2005. – 456 s.
5. Rudenko N.N. Vvedenie v pedagogicheskiju konfliktologiju / N.N. Rudenko, V.N. Rudenko, O.V. Gukalenko, O.I. Shishkina, A.I. Shishkina. – Benderu: Poligrafist, 2002. – 76 s.
6. Samsonova N.V. Konfliktologicheskaja kul'tura specialista i tehnologija ee formirovanija v sisteme vuzovskogo obrazovanija: monografija [Tekst] / N.V. Samsonova. – Kaliningrad: KGU, 2002. – 148s.
7. Shherbakova O.I. Formirovanie i razvitie ponjatija «konfliktologicheskaja kul'tura lichnosti» v teorii i praktike sovremennoj konfliktologii [Tekst] / O.I. Shherbakova // Problemy sovremennogo obrazovanija. – 2010. – № 2. – S. 23-26.
8. Yaroslav L. Psy`xologichny`j analiz struktury` konfliktologichnoji kompetentnosti majbutn`ogo vchy`telya [Tekst] / L. Yaroslav // VISNY`K NTUU «KPI». Filosofija. Psy`xologija. Pedagogika. – 2010. – № 1. – S. 56-62.

Н.Н. РУДЕНКО. ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ НА ЗАНЯТИЯХ СПЕЦКУРСА «КОНФЛИКТЫ В ДЕТСКОМ ВОЗРАСТЕ»

В статье даются определения понятий «конфликтологическая культура», «конфликтологическая компетентность», «конфликтологическая грамотность». Рассматриваются структура и уровни сформированности конфликтологической культуры специалиста. Представлено содержание спецкурса «Конфликты в детском возрасте», который способствует формированию конфликтологической культуры будущих воспитателей.

Ключевые слова: конфликты, педагогическая конфликтология, конфликтологическая культура, конфликтологическая компетентность, конфликтологическая грамотность.

N.M. RUDENKO. FORMATION OF CONFLICTOLOGICAL CULTURE OF STUDENTS IN THE SPECIAL COURSE «CONFLICTS IN CHILDHOOD»

In the article definitions of «conflictological culture», «conflictological competence», «conflictological literacy» are given. The structure and levels of formation of a specialist's conflictological culture are considered. The content of the special course «Conflicts in childhood» is presented, which contributes to the formation of a conflictological culture of future educators.

Key words: conflicts, pedagogical conflictology, conflictological culture, conflictological competence, conflictological literacy.

Рекомендовано до друку.

Д-р. психол. наук, проф., дійсн. член АНВШ України Р.В. Павелків.

Одержано редакцією 18.05.2017 р.

УДК: 371. 134. 036: 373. 3

Т.К. ВОЛОДЬКО

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті зроблено спробу обґрунтувати теоретичні засади формування творчого потенціалу майбутніх учителів початкової школи за допомогою організації та проведення виставок творчих робіт. Навчально-виставкова діяльність майбутніх учителів початкової школи як форма роботи у ВНЗ створює хороші умови для розвитку їх дисциплінованості, відповідальності, творчого мислення. Крім того, це надійне підґрунтя їхньої підготовки до самостійного розв'язання творчих завдань, а також участі в науково-дослідній роботі.

Ключові слова: творчий потенціал майбутнього вчителя початкової школи, організація виставок майбутніх учителів початкової школи, творче навчальне середовище, виставкова діяльність.

Одне з найбільш актуальних завдань сучасного суспільства, яке перебуває на етапі євроінтеграції у світовий освітній простір, є розвиток творчих можливостей особистості, здатної до професійного самовдосконалення та самореалізації. Це відображено у вітчизняних державних документах: Законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”; Концепції національного виховання тощо. Зокрема, у Державній національній програмі “Освіта” (“Україна ХІХ століття”) зазначено, що нова реальність породжує і нову культурну реальність, провідними рисами якої є переоцінка системи цінностей, створення нових відносин між основними учасниками художнього життя, зміна критеріїв оцінки естетичних і художніх цінностей, розширення меж естетичних і художніх потреб, поява нових відносин та форм організації художнього життя, формування нового естетичного досвіду, естетичної культури [4].

Усе це вимагає розробки нових активних методів формування художнього сприймання майбутніх учителів початкової школи, смаків, потреб та ідеалів, які базуються на діалозі, дискусійних формах роботи, позитивній “конфліктності”, передбаченні відстоювання власної позиції, діалогових відносин між учителем і учнями, важливу роль у якій має відіграти виставкова діяльність.

Метою статті є встановлення теоретичних засад формування творчого потенціалу майбутніх учителів початкової школи за допомогою організації та проведення виставок.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що проблема формування творчого потенціалу була предметом вивчення вітчизняних і зарубіжних науковців як складова професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей. Зокрема, філософський аспект творчості розглядали у своїх працях В. Біблер, Ю. Бородай, М. Данилов, К. Кедров, О. Коршунов та інші; психологічні засади містяться в працях Д. Богоявленської, Л. Виготського, В. Давидова, Д. Ельконіна, О. Леонтєва, А. Лука, Я. Пономарьова, С. Рубінштейна та ін. Не менш важливим є педагогічний аспект, який детально розглядали В. Андреев, Д. Вількеєв, М. Данилов, Н. Кичук, М. Махмутов, О. Рудницька, С. Сисоева, М. Скаткін, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін. Високо оцінюючи результати науковців, відзначаємо, що проблема формування творчого потенціалу майбутніх учителів початкової школи в процесі виставкової діяльності не була предметом окремого дослідження, але нами виявлено необхідність праць, які спеціально розглядали специфічні прояви творчої активності в умовах педагогічних ВНЗ, що свідчить про її актуальність.

Так, В. Клименко розкрив проблему механізму творчості, що ґрунтується на таких принципових засадах: –механізм творчості не є елітарним явищем, оскільки притаманний кожній людині, яка до цього прагне; ніщо в людині не розвивається зненацька; процес творчості є єдністю мислення, почуттів, уяви, психомоторики та енергопотенціалу;

–механізм творчості починає діяти, коли всі його складові пропорційно розвинені та взаємно підсилюють одна одну;

–механізм творчості розвивається в процесі самореалізації особистості;

–вищу насолоду, натхнення діями людина отримує не від результату роботи, а від творчого процесу, в якому народжується матеріальний предмет чи знакова система [5]

Сучасний процес підготовки майбутніх учителів початкової школи в педагогічних ВНЗ потребує з-поміж інших аспектів творчого становлення фахівця, яке можливе лише в умовах творчого навчального середовища.

Філософський словник визначає творчість як процес людської діяльності, що створює якісно нові матеріальні й духовні цінності. С. Гончаренко в “Українському педагогічному словнику” авторитетно дає тлумачення терміна “педагогічна творчість”: “Оригінальний і високоєфективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії й практики виховання та навчання. Досягнення творчого результату

ЗМІСТ

Павелків Р.В. Проблема розуміння та утвердження цінності особистості сучасним педагогом.	3
Малафійк І.В. Суб'єктність як якість сучасної освіти.	6
Руденко В.М. Зміст вищої освіти як предмет педагогічного проектування в контексті культури.	11
Беленька Г.В. Формування фахової компетентності майбутніх педагогів під час навчання в університеті.	15
Лінник О.О. Закономірності та принципи педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах вищого навчального закладу.	19
Пелех Ю.В., Непеляк М.С. Глобалізаційний вимір сучасного вищого навчального закладу: інноваційний погляд.	22
Волинець К.І. Людський капітал як фактор інноваційного розвитку вищого навчального закладу.	25
Оксенюк О.В. Науковий парк у системі освітологічної підготовки фахівців.	29
Мищенко Т.О., Стадник Н.В. Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти.	32
Петрук Л.П. Теоретико-методичні основи організації самостійної роботи студентів в умовах реформування вищої освіти в Україні.	37
Сяська І.О. Впровадження системи екологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах на засадах сталого розвитку.	40
Гнедко Н.М. Технології віртуальної та доповненої реальності в освітньому середовищі вищого навчального закладу.	44
Булгаков В.П. Теоретико-методологічні засади педагогічної творчості та майстерності в умовах інформаційного суспільства.	48
Серковска-Монка Ядвіга Що нейронаука може внести до дидактики?.	51
Карпенчук С.Г. А якщо звернутися до «Пампедії»	55
Белова С.А. Педагогіка співробітництва у практиці експериментальних Бременських шкіл 20-х рр. XX ст.	60
Галатюк М.Ю. Цикл навчального пізнання – основа моделювання навчально-пізнавальної діяльності учнів з природничих предметів.	64
Остапчук М.В. Методика теоретичного вивчення теми з фізики «Світловий потік і фотометричні величини» в класах природничо-математичного профілю.	67
Мороз Л.В., Трофімчук В.М., Василькевич С.С. Використання методу портфоліо в практиці навчання іноземної мови.	71
Шевчук О.А. Формування валеологічного світогляду старшокласників загальноосвітнього навчального закладу щодо усвідомлення сутності дорослого життя.	75
Плисюк О.Р. Методичні аспекти диференційованого навчання математики в старшій школі з врахуванням різниці в темпі засвоєння знань під час самостійної роботи учнів.	77
Галатюк Т.Ю. Формування методологічної культури старшокласників на основі діяльнісного підходу до вивчення природничих предметів.	82
Совгар О.М. Захист українського шкільництва в діяльності культурно-освітніх товариств Галичини кінця XIX – початку XX століття.	86
Дубич К.В., Данилюк К.В. Соціальний педагог в організації інклюзивного навчального процесу дітей з обмеженими фізичними можливостями.	89
Ставожинська-Гжондел Марія Багатокультурний діалог в контексті дитячої міграції як виклик сучасній школі.	92
Нечипорук Л.І. Проблема ресоціалізації дітей із сімей вимушених переселенців.	96
Лукаsevич Роланд Педагогічні й етичні аспекти дослідження безпритульних методом спостереження з неявною участю.	99
Павелків В.Р. Формування деструктивної поведінки підлітків як наслідок десоціалізації.	103
Бриндіков Ю.Л. Реабілітація як сфера професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери.	106
Слозанська Г.І. Підготовка майбутніх соціальних працівників до застосування «casework» як методу соціальної роботи в територіальній громаді.	111
Левчук І.Б. Рефлексійний вплив соціально-психологічного театру в профілактично-корекційній роботі соціального педагога.	114
Лехолетова М.М. Формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх соціальних педагогів у навчально-дослідницькій діяльності.	118
Косарева О.І. Діагностика рівня розвитку соціальної компетентності як комплексної характеристики особистості майбутнього педагога.	122
Марчук Г.В. Дошкільний навчальний заклад як центр формування соціального досвіду старших дошкільників.	125
Найда Р.Г. Педагогічне проектування становлення самооцінки дошкільника в умовах освітнього середовища дошкільного закладу.	129
Конончук Д.І. Соціально-педагогічна підтримка у формуванні безпечної поведінки підлітків у оздоровчих таборах.	132
Катеринюк В.І. АРТ-терапевтичні вправи та техніки у контексті попередження девіацій у дітей та підлітків. ...	136
Кононко О.Л. Готовність майбутнього педагога до формування у дошкільників цілісної наукової картини світу.	139

Мирончук Н.М. Моделювання ситуацій самоорганізації у контекстній підготовці майбутніх викладачів вищої школи.	145
Дзюбишина Н.Б. Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх хореографів.	149
Волинець Ю.О. Стаднік Н.В. Формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти.	153
Маліновська Н.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку.	157
Романенко Л.В., Романенко К.А. Підготовка майбутнього вчителя до формування алгоритмічної компетентності молодших школярів як наукова проблема.	160
Косарева Г.М. Діагностика сформованості когнітивного компонента толерантного ставлення до дітей з особливими потребами у майбутніх вихователів.	163
Козачук М.В. Формування професійної компетентності логопеда в умовах інклюзивної освіти.	167
Калаур С.М. Використання проблемних ситуацій та завдань під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язування професійних конфліктів.	171
Коваленко О.В. Управлінські ситуації як засіб підготовки організаторів дошкільної освіти до професійної діяльності.	175
Грицай Н.Б. Дидактика біології як базова дисципліна у методичній підготовці майбутніх учителів біології: європейський та український контекст.	180
Чувасова Н.О. Проблемно-креативні ситуації в структуруванні змісту природничих дисциплін як засіб розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології.	184
Хміль Н.А. Зміст і структура професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.	189
Павлюк Н.П. Ділове спілкування як основа комунікативної культури студентів, викладачів у вищих навчальних закладах.	193
Джеджер К.В. Дефініції «Ділове спілкування», «Професійне спілкування», «Професійне ділове спілкування» у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів.	197
Степанова О.І. Компетентісно-орієнтований підхід при викладанні культури мовлення майбутнім вихователям дошкільних навчальних закладів у контексті гуманізації освітнього процесу вищів.	201
Козлюк О.А. Стан підготовки майбутніх вихователів до формування гуманістичної спрямованості спілкування дошкільників.	205
Падалка О.І. Когнітивний компонент у структурі пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів.	208
Федорова Н.В. Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки.	211
Янцур М.С. Гуманістичний аспект професіологічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.	215
Галатюк Ю.М. Формування готовності майбутніх учителів фізики до проектування та організації творчої навчально-пізнавальної діяльності.	222
Горонаха Н.М. Організація педагогічної практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: компетентнісний аспект.	225
Мельничук О.В. Педагогічні здібності викладача вищого навчального закладу.	230
Павелків К.М. Професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови: сутність, зміст, структура.	232
Мосейчук Ю.Ю. Психолого-педагогічні підходи до педагогічного проектування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з високим рівнем культури здоров'я.	236
Ващенко О.М. Методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до використання здоров'язбережувальних освітніх технологій в навчально-виховному процесі початкової школи.	240
Мондич О.В. Методика формування предметної компетентності майбутніх учителів початкових класів з анатомії та фізіології людини.	244
Конончук О.А. Компетентнісна складова у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти як умова попередження агресивної поведінки дошкільників.	247
Руденко Н.М. Формування конфліктологічної культури студентів на заняттях спецкурсу «Конфлікти в дитячому віці».	252
Володько Т.К. Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкової школи засобами виставкової діяльності.	255
Тюска В.Б. Самореалізація майбутнього педагога – організатора дозвілля у клубній діяльності.	258
Ваколюк А.М., Дутчак В.В. Вплив фізичної культури на формування всебічно розвинутої особистості.	262
Юрчук О.І. Педагогічні умови підготовки студентів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.	265
Войтович О.В. Сутність емоційної саморегуляції вихователя дошкільного закладу.	269
Осипчук О.П. Педагогічні умови формування моральної поведінки у молодших школярів.	272
Дуброва А.С. Тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови в контексті європейських вимог.	275
Станіславчук Н.І. Формування етичної компетентності студентів у вищій школі.	278
Луцик Г.О. Готовність майбутніх психологів до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки як теоретична проблема.	280

Горохівська Т.М. Структура професійно-педагогічної компетентності викладача: теоретичний аналіз.	284
Воронцова І.В. MIND MAP як засіб підвищення ефективності графічної підготовки студентів технічних коледжів.	288
Сушенцева Л.Л. Інтегровані предметні навчальні комплекси як основа формування професійної мобільності педагога професійного навчання машинобудівного профілю.	291
Давидович В.О., Томаш В.В. Сучасні підходи в організації групової та індивідуальної навчальної діяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів на заняттях з машинобудівельних дисциплін.	296
Дичківська І.М. Теоретичне обґрунтування змісту рефлексивного компонента готовності до інноваційної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.	300
Яницур Л.А. Інноваційно-пошукова робота педагога з методики образотворчої діяльності на різних етапах раннього і дошкільного дитинства.	303
Вертугіна В.М., Пугач А.Ю. Формування просторових уявлень у дітей п'ятого року життя (на матеріалі об'єктів екологічної стежини).	306
Глінчук Ю.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до запобігання учнівського травматизму.	309
Павлюк Т.О. Використання елементів народної математики в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів.	313
Семеняко Ю.Б. Емпіричне дослідження виховання культури споживання медіа-продукції у дітей старшого дошкільного віку в сім'ї.	316
Романюк А.А. Реалізація вчителями початкових класів принципу наочності в освітньому процесі початкової школи.	320
Артемова Ю.І. Методичні основи навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів.	323
Відомості про авторів.	327